

WP4

Platy limestone as cultural heritage

Supplement 3.I

Cultural heritage and limestone

Filip Bubalo, Neža Čebren Lipovec, Radoslav Dodig,
Mitja Guštin, Branko Orbanić, Fabiana Pieri,
Silvije Pranjic, Božidar Premrl, Ana Šverko,
Aleksandra Torbica, Ivo Vojnović, Tea Zubin Ferri

Mitja Guštin, Katarina Šmid (eds.)

Annex 3.I.1

Glossary of jargon terms

February 2015

This Annex contains different jargon and dialectal terminology, used in the researched area of eastern Adriatic coast. Most of the jargon, official terms and dialectal terminology are untranslatable in English and are therefore only listed in alphabetical order. A small selection, provided with translation, is documented in the chapter 3.

Carso

baladur — gallery
borjač — walled farmyard
gank — balcony
hiša/kuhinja — kitchen
hram — cellar
jave — small quarry
jeplenice/frnaže — limestone
jerte — window frame
kal — pond
kaluna — stone portal gate
kambre/sobe — bedrooms
lajter — candle holders
medjonim — gallery shelves
na podu/kašča — loft
na štali — hayloft
napa — hood
ograda — fenced fields
orna — wooden tub
remelni — laths
skedenj — shed
spahnjenca/ispahnjenca/kura — added kitchen
stala — stable
stramazzo/paieriz/pajeric — mattress of straw or maize leaves
šeliž — outside pavement
škafenca — niche in the kitchen wall with a shelf for vases and a water container
škrle — inside pavement
štenjac/stagnaco — bucket
štirna — cistern
tornakamin — wooden shelving and decorative curtain around the hood

Kras

anbot — nekoč, nekdej
badíl — lopata
bájta — poljsko ali vinogradniško zatočišče
baladúr — terasa
balidór — terasa
balínček — okroglast kamen v igri s skrilami
bankína — pozidnica
bardinál — slemenska lega; podporna prečna lega za stropnike
batíc — batec, batek
batúda — tolčenec
bel kámen — apnenec
bele skrle — skrile belega ali sivega apnenca
béle skrlí — apnenčeve skrile
bjéle škríle — apnenčeve skrile
bolotác — tlak iz po robu položenih ploščatih kamnov
bórjač — dvorišče
borjač (bərjáč) — dvorišče
brden kámen — flišni peščenjak
brdne škríle — flišne skrile iz peščenjaka
brdonál — slemenska lega; podporna prečna lega za stropnike
brjón — ploh
bruséne škrlí — skrile iz brusnega peščenjaka
brusénec — brusni peščenjak
brúsove škríle — skrile iz brusnega peščenjaka
búbec — steber, soha; fant (slabšalno)
cégel — opeka, opečni zidak
cókel — talni zidec, podstavek
cvek — žebelj; klin
čefita — podstrešje
čésnica — poveznik
čivére — nosila
črn kámen — flišni peščenjak
črne škrle — črne skrile (skrilavec)
črne škríle/škríle — flišne skrile iz temno sivega peščenjaka
čá — tja
dáska — sedimentacijska vrzel; deska
díla — ploh
dolnji hram (dulənji hrəm) — klet za vino in poljske pridelke
drskén kámen — siga
drvo — ranta, drog ipd.
dvojíti se — krojiti se, klati se
dvórič — svinjak
džáva — kamnolom
fant — steber, soha

felban — poljska železnica
felbánova cesta — trasa poljske železnice
fila — vrsta, plast
fróntešpíc — zatrep
fúga — rega, reža, stik
funda — temelj
gank — zunanji hodnik; balkon
gása — ulica
glážov kámen — ploščasti črn apnenec, ki se lističasto kroji
glážovc — črn, pogosto skrilav ali plastnat kamen
glážovc — ploščasti črn apnenec, ki se lističasto kroji; temno siv apnenec
glédati travár — vizirati
gmájna — neobdelan, na redko porasel svet, navadno skupna last vaščanov
gmájna svet — slabo, za obdelavo neprimerno zemljišče
gnojník — gnojišče
goníše — ognjišče
górna — kamnit žleb
gornji hram (gurənji hrəm) — kletni prostor za spravilo vinske posode in priprav
gráhast — siv z belimi in črnimi pikami ali lisami
grandálj — strešni venec, napušč
gratúne — gnojni koš, pleten iz protja
gratúne — pleten (gnojni) koš za voz
gréda — greda; poveznik; stropnik
greda — vodoravni tram; poveznik
grendál — strešni venec, napušč; kapna skrila
gríški kámen — apnenec
gríva — plastnat flišni peščenjak
grívast — pridevnik od gríva, ki pomeni plastnat flišni peščenjak
gríža — apnenčasto zemljišče; groblja
gríža — groblja
grónda — napušč, strešni venec; zatrepni zid, krit s skrilami
grondál — strešni venec, napušč; kapna skrila
gróta — kamen
grubla — groblja
grúbla — groblja
grubla — groblja; brezoblično kamenje za zidavo
guórna — kamnit žleb
gúrenc — preklada pri portonu, portalu ali oknu
gurenc (gurənc) — preklada
gúrla — žleb
híška — poljsko ali pastirsko zatočišče
hítati — metati
hram — vinska klet; kašča
hram (hrəm) — klet
hrámec — klet za krompir, (kislo) repo ipd.
jáčka — luknja, jama, jamica
jáva — kamnolom, odkop

java — kamnolom; odkop
jeplénc — apnenec
jérta — podboj, vratnik, oknjak
jerta (járta) — del kamnitega okvirja vrat ali okna
jerte (járte) — kamniti podboji, okvirji pri oknih in vratih
jus — pravica (do skupnega zemljišča)
jusarska gmajna — srenjska gmajna
júsarski — pripadajoč upravičencem (do skupnega zemljišča), júsarjem
júta (jüta) — poljsko ali vinogradniško zatočišče
káda — kad
kadenje (kædenje) — veriga za obešanje kotla za polento
kájla — zagozda
kalati — črpati vodo iz vodnjaka
kalavnik — vedro
kamen za mast — kamnita posoda za mast
kamence — gornji del voza za prevoz kamenja
kámence — gornji del voza za prevoz kamna
kamin — dimnik
kamín — dimnik
kantína — klet
kápnica — kapna skrila
kápnik — kapna skrila (redko)
kapnik — skrila na kapu; kamnit napušč nad vrati ali oknom
karamát — samokolnica s podom, brez kasona, predvsem za prevažanje kamenja
kášča — visoko podstrešje, mezanin
káva — kamnolom
kava — kamnolom; odkop
kavadór — kamnolomec
kavadúr — kamnolomec
kažún — kamnito poljsko zatočišče (Istra)
kégelj — navadno stožčast akroterijski nastavek s kroglasto glavo na strešnem slemenu
ketna (kjætna) — veriga
klajderkosem (klajdærkuosəm) — predalnik
klanc — poljska pot
kloníca — lopa
kobíla — škarnik
kobíle — škarje
kočeta (kæcejta) — posteljica za otroka
kolómba — slemenska lega
kolóna — (dvoriščni) porton
kolónja — (dvoriščni) porton
kolonja (kæluənja) — ločni porton ali porton s preklado
konfín — meja
konj — škarnik
konji (kuonji) — škarniki ostrešja
kópa — žlebast opečni strešnik
kope (kuəpe) — korci, žlebaki

kopovna (kuəpovna) — kosci, razbitine korcev
kórčast — iz korcev
kórec — žlebast opečni strešnik
koríto — kamnit žleb
korniš — strešni venec
korníž — (strešni) venec
korníža — (strešni) venec
korníže — (strešni) venec
koróna — brežina
korš — sklad, plast, vrsta kamna
kórta — dvorišče
kórtica — svinjak
košem (kuosəm) — visoka garderobna omara
kótec — svinjak
krašánjske škrile — apnenčeve skrile
kráški kámen — apnenec
krívnica — strešna skrila
križ — železni križi, rešetke
križno kólo — kolo voza, ki ima namesto naperkov križno ogrodje
krníž — (strešni) venec, venčni zidec
krov — streha
kúča — poljsko zatočišče
kúca — poljsko zatočišče
kuhnja — kuhinja
kúnjo — zagozda
kvadrata škril (škriu) — pravokotna skrila, plošča
kvadréla — kamnita plošča za tlak
kvarníž — (strešni) venec
kvárta — stara dolžinska mera, ki ustreza razdalji med iztegnjenim palcem in kazalcem
kvíla — velik kovan žebelj
kvintal — 100 kg
kvintál — stot, 100 kilogramov
lábrca — past za ptice
lájšta — letev
lášta — tlak iz po robu položenih ploščatih kamnov; škarpa
láštra — kamnita plošča, skrila
latnek — latnik
légnar — lega, tram na vozu; tram za spuščanje hlodov ali sodov z voza
legnarji — gornji del voza za prevoz kamenja
légnarji — gornji del voza za prevoz kamna
lesén cvek — klin
líbra — sistem gostih, tenkih razpok, razporejenih v dinarski smeri, po katerih se kamen lažje cepi
líbrast répen — repenski apnenec z gostimi, tenkimi razpokami, razporejenimi v dinarski smeri
lína — strešna odprtina
línda — napušč, pristrešek

líndra — napušč, pristrešek
línđra — kamnit napušč nad oknom
linja — podstrešna lina z loputo
lówka — past za ptice
lubnica (lubəncə) — otroška blazina za ležanje, napolnjena z lubjem, koruznim ličkanjem
lúčanje pastiričk — metanje žabice
lupa — lopa
lúpiti (škrle) — lomiti, klati (skrile)
lúpiti se — luščiti se, lomiti se
májster — mojster
malavár — zidarski pomočnik
medjón — konzola
mesišče — suha mesnina
miléžimo — letnica
míšnik — strešna odprtina; lina
mobilja — pohištvo
mož — navadno stožčast ali piramidalen akroterijski nastavek s kroglasto glavo na strešnem slemenu
možk — navadno stožčast ali piramidalen akroterijski nastavek s kroglasto glavo na strešnem slemenu
mřtev kámen — vrsta brusnega peščenjaka
mřtva šofíta — nizko podstrešje
mřviti se — krušiti se
múša — oslica
múžler — krajnik
na veži — mostovž, na mostovžu; hodnik v nadstropju
nero nube — dobesedno črni oblak, italijansko komercialno ime za kraški črn apnenec
néro núbe — vrsta temno sivega apnenca
nízati — polagati (skrile) v vrsti
nógrad — vinograd
nono — stari oče, ded
odpírati (škrle) — klati, krojiti
odušník — oddušnik
odušník (uəðəšník) — zračnik, dimna odprtina, lina, okence v skrilnati strehi
oplájnk — krajnik
opóka — lapor
oštáncan — oklesan
palúd — trstika
paradana — predelna stena
parapé (sr. spol) — oklep vodnjaka
part — delež (v gmajni)
pártiti se — krojiti se
pasadurnik — lesen zapah
pascá — kamnita past za polhe in podgane
pášen — terasa v vinogradu, del vinograda
perílo — perišče
péro — zatrepni venec

perút — zatrepni venec
pétnik — kamnita klop ali polica
péza — teža
pihajlca (pihəlca) — železna cev za podpihovanje ognja
pij/pil — znamenje, kapelica
pikón — kramp
pilót — slopič (na dimniku)
pinćuk — mož, kegelj
pjoverín — napušč nad oknom
plat (ž. spol) — skrila
platíti se — krojiti se
plavc — vrsta peščenjaka modrikaste barve
pláve skřle/škrile — flišne skrile iz modrikastega peščenjaka
pléčka — skrila za igranje
pléčkanje — vrsta igre s skrilami
pléna — napušč nad oknom, pristrešek
po cúgu — (transport materiala v vrsti) s podajanjem ali metanjem iz rok v roke
pobráti rob — (poševno) posneti rob
pocerávka — kapna skrila (redko); kos tenke skrile ali korca za tesnjenje skrilnate ali korčaste strehe
pod — (nizko) podstrešje
pod — nadstropje (s spalnicami)
podič (puodič) — manjša kmečka stavba s sobo za dninarje
podpásca — kamnita past za ptice
podréb(r)nik — škarnik
podškárnik — poveznik
popeček (popjəčək) — grebljica
portón — porton
porton (prtən) — porton brez preklade ali loka
pošaližáti — tlakovati s skrilami
poškrláti — tlakovati s skrilami
pošpíčiti — oklesati, obdelati s špico
pošpuntáti — oklesati, obdelati s špico
potóčna — kanal
preft — kamnolom
príče — ploščata kamna obakraj mejnika, ki zagotavljata njegovo verodostojnost
pristopiti — priženiti se, priti za zeta
prkát — svinjak
próglá — past
prtíti se — krojiti se
pruft — kamnolom
pruft — kamnolom; odkop
pruht — kamnolom
psiha — psiha, omarica z velikim ogledalom (v spalnici)
punt — točka (pri igri)
rabúta — tlaka
rev — ploščast ali plastnat peščenjak

ríte škřle — lomljene, kopane skrile
ríti (škřle) — kopati, lomiti skrile
riti škrlí — ruvati, kopati, lomiti skrile
rjav kámen — flišni peščenjak, ki na zunaj porjavi
rjáve škřle — flišne skrile iz peščenjaka, ki na zunaj porjavi
róka — dlan, stara dolžinska mera, ki ustreza širini dlani
rol (ruəl) — cev
rov — podolgovat odkop
rovnati — rediti
rumén kámen — vrsta flišnega peščenjaka
rus kámen — siga
rúšiti — kopati, lomiti kamen
rúšiti se — krušiti se
sablónast — pridevnik od sablón, ki pomeni vrsto rumenorjavega peščenjaka
sališ — tlak iz skril (pred hišo)
salíž — tlak iz ploskoma položenih kamnitih plošč; tlak iz po robu položenih ploščatih kamnov
samadúr — strešna lina; dimnica?
sépa (sōpa) — skladi flišne breče in peščenjaka, ki se dvigajo iz tal kot daljši nizek greben
shúta — stavba, poslopje
sims — strešni venec, venčni zidec
siv kámen — flišni peščenjak
sivc — siv apnenec
sivc — siv apnenec
síve skrelí/skrlí/škrlí/škřile — flišne skrile iz sivega peščenjaka
skála — skrila, kamnita plošča
skálca — manjša skrila, kamnita plošča
sklednik (sklejdnik) — sklednik; lesene stenske police za shranjevanje posode
skrilj (m. spol) — skril (m. spol)
skrívnat — skrlnat
skrívnat/škřívnat — skrlnat (starinsko)
skřla — skrila
skřlast — skrlnast
skrlát — skrlnat
skrlát kámen — skrlnat, ploščast kamen
skrlát/škrlát, skrnát/škrnát — skrlnat
skrláta / škrláta, skrnáta/škrnáta ali škřívnata streha — skrlnata streha
skřle/škřle — skrile
skrlí/škrlí, škřle/škřlí — skrile
skrlíca — majhna skrila
skrlíce — drobne, majhne skrile
skrlja — skrila
skrlóvka — skrila
skrnát — skrlnat
skupnína — neobdelan, na redko porasel svet, navadno skupna last vaščanov, gmajna
slémo — sleme (lega)
slez (ž. spol) — sedimentacijska vrzel
sóvdan — menjavajoče se plasti laporjev in peščenjakov ali fliš

spáh(j)enca — prizidana ali izzidana kuhinja
spáhnenica — prizidana ali izzidana kuhinja
spahnjenica s kaminom (spəhənce s kəminom) — prizidana kuhinja z ognjiščem
spodnja kambra (spudnja kambra) — soba v pritličju
stréha na pavjón — štirikapna ali trikapna streha, paviljonska streha
stréšnica — stavba, krita s trstiko
studénec — pokrit izvir vode, vodno zajetje
suhóta — stavba, poslopje
suhota (səhuta) — splošen izraz za stavbe, poslopja, hiše
súženj — tlačan; suženj
svísła/svísli — trikotni zatrep, zatrepni zid stavbe
svisli — fasadni zatrep
šalíž — tlak iz ploskoma položenih kamnitih plošč v stavbi in zunaj nje
šalížar — tlakovalec
šap — oklep vodnjaka
šáplo — oklep vodnjaka
šaplo štirne (šaplu štjerne) — oklep, obod vodnjaka
ščopadór — odbijač, kamnoseško dleto s topim rezilom
šelíž — tlak iz kamnitih plošč
šépast — zvit, neraven
širm (šjorm) — ograja (na mostovžu nad stopnicami)
škabel (škəbel) — nočna omarica
škáfница — polica za odlaganje škafov z vodo
škája — droben kamen, kos kamna, odbitek kamna
škála od kámnja / škále od kaménja — gornji del voza za prevoz kamna; lestve
škalín — pločnik; stopnica
škárje — par škarnikov v povezju
škárpa — tlak iz po robu položenih ploščatih kamnov; škarpa
škarpelín — kamnosek
škril (škriu, škřu) (ž. spol) — skrila
škrila — skrila
škrila za prat — perilnik
škrilj — kamnita klop ali polica (redko)
škrilón — velika, masivna skrila
škrinja za balo — ženitovanjska skrinja
škrinja za moko — skrinja za moko, s prekati
škrinja za žito — skrinja za žito
škrívnat — skrlnat
škrívník — kamenček, pisalo iz posebnega kamna za pisanje na skrilsto tablico
škrila — skrila
škríla — skrila
škrila za golide za vodo — polica za odlaganje veder z vodo
škrila za vodo — kamnita polica za posodo z vodo
škrlasta streha — skrlnata streha
škrlát — skrlnat
škrládka — skrila
škrle — tlak iz ploskoma položenih kamnitih plošč

škrli, škrláto — tlak iz pravokotnih kamnitih plošč v hiši
škrlica — majhna skrila
škrlišče — zemljišče s skrlnato kamnino
škrlja — skrila
škrnát — skrlnat
škróva — skrila za igranje
škrovánje — vrsta igre s skrili
škrpél — kamnoseško ali zidarsko dleto
šofita — podstrešje
šóragrondále — gornja kapna skrila
špága — vrvica
špajz — shramba
špargert (špərgert) — štedilnik
špíca — kamnoseško ali zidarsko koničasto dleto
špíca — kratek, droben kos lesa; paličica
špírovec — škarnik
štájnga — lomilni drog
štála — hlev
štala — hlev za govedo ali konje
štalca za vovce — hlevček za ovce
štaléta — svinjak
štálica — svinjak; majhen hlev
štáncar — kamnosek, klesar
štenge (štejnge) — stopnice
štik — zagozda
štikadur (štəkədur) — lesen ometan strop
štírna — vodnjak
švéša — odprta razpoka v kamnu
tal — delež (v gmajni, gozdu)
tára — krovnina v kamnolomu
tírman — mejnik
tráge — nosila
travár — vizura
traversáme — lega drobnega profila, ležeča na škarnikih
trd kámen — kvaliteten, apnenčast kamen
trd voz — voz z železnimi osmi in železnimi obroči na kolesih
trde škríle — kvalitetne, apnenčeve skrile
trgati (škrle) — lomiti skrile
tríja — špana
trimfes — trinožnik
trombín — kanal
túčene škríle — obdelane skrile
ulca — ulica v vasi
uognišče — ognjišče
upetán cimper — ostrešje, pri katerem so škarniki s tesarsko zvezo vdelani v poveznike
upetáti — s tesarsko zvezo povezati škarnike in poveznike
uštanjáti — zatesniti

védrnik — polica za odlaganje škafov ali veder z vodo
velb — obok
velb — obok
velban — obokan
vélban — obokan
véna — žila, plast, sklad kamna
verš — pokončna razpoka v kamnini, po kateri se lažje lomi
véršast kámen — razpokan, plastnat kamen
vétrnica — skрила, previsno položena na zatrepni zid
vétrnik — zaključek slamnate strehe na zatrepu
vezníca — poveznik
vezníca — tram povezja, ki povezuje stranska zida stavbe
vježa — veža
volt — lok, obok
vovk — zelo trda flišna breča
vóvkalica — igra volk in ovce
vrh stréhe — sleme strehe
vrhávník — krovna plošča
vrhníca — kamnit slemenjak na skrilnati strehi
vrhnik — slemenjak; krovna plošča
vrhnják — slemenjak
vrhovína — krovnina v kamnolomu
vrhovníca — krovna plošča; slemenjak
vrhovník — krovna plošča
vrna — čeber
vrsník — ploščast ali plastnat peščenjak
vršník — slemenjak
vršnják — slemenjak; krovna plošča
vrt — pri hiši
vrzélnik — pokončen masiven kamen, navadno na vsaki strani vhoda v kamniti ogradi
wogu, vogali — vogel, vogelniki
zeléne škrlí — flišne skrile iz zelenkastega peščenjaka
zglavnik — zglavnik za polena
zgornja kambra (zgurənja kambra) — soba v nadstropju
zidanca (zidəncia) — stavba, ki je od temeljev do strešnega slemena zidana iz kamna
zídanicá — kamnita hiša z zidano skrilnato streho
znémati — jemati ven, kopati
žáganica — deska
žaganica (žagəncia) — deska
ždeč — sedež pri peči
ževka — žanjica
žila — plast, sklad ali skladi kamna
žíve škríle/škríle — kvalitetne, apnenčeve skrile
žlahta — sorodstvo
žlájdra — veriga za spenjanje (ročic) pri vozu
žlejb — žleb, kamnit

Dalmatia

kôva — kamenolom

petrôda, petrôra — kamenolom

Quarry specific terms:

batidur — onaj koji macolom udara po trapnju

cipadûr — komanar koji odvaljuje i cijepa kameni blok

diladûr — kamenar (koji završno obrađuje kamen)

grezûn — pomoćnik u kamenolomu

kavadûr — radnik koji cijepa kamenje u kamenolomu

manavôl — pomoćni radnik pri gradnji; zidarski nadničar

petrarêz — kamenoklesar

škarpelin — škrpelin

škrpelin — kamenoklesar

žbocadûr — klesar grube obrade kamena

Lime pit terms:

japjèničor — vapneničar

paljôč — ložač (vapnenare) ubacivač granja u otvor vapnenice

Work in quarries:

cîpât — lomiti (kamenje)

dîlot — rezati (drvo, kamen), rezbariti

iskavât — dubenjem izbaciti kamenje

kargât — podići, odvaliti (npr. kamen) polugom

kargovône — podizanje i odvaljivanje (npr. kamena) polugom .

kresât — kresati, udarati, strugati kamenom o kamen

kuñêra — procijep (u kamenolomu)

kuñerât — dupsti kunjere

kuñerovât — dupsti kunjere

lăstre — limene pločice (stavljene u kunjeru a između njih je klin po kojem se tuče da se kameni blok rascijepa)

lavurât — raditi

manavolit — nadničariti kao ispomoćenik graditelju

nabrât — nabrati, odlomiti (kamenje u kamenolomu)

ožmarat — grubo oblikovati kamen

pašarin — izduben procijep u kamenolomu da bi se odvalio kameni blok

piketât — isklesati, klesati piketom

pilat — pilati, raditi pilom

pobučardon — obrađen bučardom

raskargât — odvaliti kameni blok s kamene mase

rašât — ravnati i obrađivati kamen rašinom

svrdlă — bušiti svrdlom

špuntât — ugrubo obraditi kamen, obilježiti urezom kamen

špuntavât — obavljati grubu obradu kamena

špuntovăt — obrađivati kamen špuntaljorom
ubrăt — ubrati, odlomiti kamenje (u kamenolomu)

Types of rocks:

banak — kameni blok koji se odvaja od kamene mase
brûs — 1. kamen za oštrenje alata 2. tvrdi kamen, modruj
brûşńok — brusnik, tvrdi kamen, modruj
grezarîja — 1. grubi, neobrađeni predmeti 2. neobrađeno (odbačeno) kamenje u kamenolomu
kâmen — kamen, kamena
maròk — velik, odvaljen i neobrađen blok kamena
modrûj — modri vapnenasti kamen
piladura — ravna kamena ploha nastala pilanjem žičnom pilom
rêd — živac kamen
smrdečac — bituminozni vapnenac
stină — lit stijena kamen
şkòrac — sloj sitnog kamenja, savura

Types of tools:

bućòrda — nazubljeni mlat za finiju obradu
cîngul — klin, klip proštac
čmîre — drvena nosila s prečkama
gâter — golema pila za kamen
grûva — nogari za podmetanje kad se dižu veliki tereti (u kamenolomu)
grûva — stara primitivna dizalica
gûbja — oblo kamenarsko dlijeto
impòšt — podmetač pod kamen (u kamenolomu)
klîn — drveni ili željezni šiljak za kalanje drva ili kamena
kojûn — kameni klin
kuń — klin
macôla — bat, vrsta mlata, klesarski mlat
martelîn — kamenarski čekić
martèlina — nazubljeni klesarski mlat
mezona — poluga osrednje veličine
paştêka — koloturnik u kamenolomu
pikèt — mlat sa zašiljenim završecima u klesarstvu, klesarski mlat zašiljen na objema stranama
pilă — pila nazubljena alatka za piljenje
polûga — poluga motka kao potporanj
puncòt — mali klin (umetnut među laštre u procijepu kamena)
rašîn — kamenarsko dlijeto zaoštreno na obje strane
rašpa — rašpa vrsta turpije
rôdola — okruglo drvo po kojem se kotrlja (npr.) kameni blok
şcapadûr — odbijač nalik na dlijeto
şpuntaljôra — klesarski mlat za obradu kamena zaoštren s obje strane
şpuntarijôla — zubatni mlat plosnatih završetaka (za grubu obradu kamena)
tajênta — vrsta zidarskoga mlata
trăpań — zašiljena čelična šipka za bušenje kamena
zubača — zubača vrsta ručne blanjalice

zubâtica — nazubljeni mlat

zubâtka — vrsta nazubljena mlata, martelina

Technical terms related to architecture of stone houses – parts of houses, techniques, masons

...

arkat — 1. postaviti krovnu konstrukciju 2. jače ustrmiti krov

armadura — armatura, skela

artišt — artist obrtnik; kamenoklesar

balatura — shod, volat ispod skala i shoda (sulara) ispred ulaza u konobu

balauštra — kamena ograda

baŋkina — baknina rubni kamen (na cesti)

barbakôn — vjenac oko kupolasta završetka poljske kućice (bûne)

bartvela — šarka, spojnica na vratima

bâščina — baština ostavština, djedina

bašica — pločasti, kvadratasti kamen za gradnju

batisić — udubljenje na dnu studenca u koje se skuplja talog

brôjda — nosači s poprečnim šipkama na koje se prostire vinova loza

broñëvina — branjevina 1. javni dio zemljišta gdje nije dopuštena ispaša 2. bijeli kameni biljeg (ćulak) koji upozorava da je na okolišnom zemljištu zabranjena ispaša

bucôl — izrađena kruna na otvoru nakapnice

bûñ — ostava za pepeo na kominu ispod dimnjaka

bûña — bunja kamena okrugla zasvođena poljska kućica

bûñâc — primitivna kućica za živinu

bûñica — 1. kokošinjac 2. ostava za pepeo na kominu ispod dimnjaka

bûña — četvrtasto udjelan kamen čija je prednja strana grubo izrađena

cîguli — neobrađeni obložni kameni

cêncă — kamen koji se ugrađuje u rub puta, rubnik

crikva — crkva

čamatôrij — groblje

čavrûn — krovna greda

ćulâk — uspravljeni kamen (obojen vapnom) na gomili kojim se upozorava daje ondje zabranjeno napasanje stoke

diladûra — obrađeni, izdjelani kamenovi

dîlo — it djelo čin, rad; rezultat rada

facôda — obrađeni građevinski kamen

fâša — kameni obrub na cesti

fašinor — sudionik na fašini

fortifikat — utvrditi, učvrstiti, osigurati

foša — jarak, graba

fratûn — daska za ravnanje, zidorski fratun zidarska daska za ravnanje žbuke

frontešpîca — kruov na frontešplcu krov na četiri vode

fugadûr — majstor koji popunjava fuge na zidovima

fugât popuniti užljebine na zidu vezivnom građom (cementom)

fumôr — dimnjak

fundamenat — fundamenat, temelj

gomîlnica — poljska kućica kao zaklon

grundôl, grondôl — streha, prvi red ploča na strehi

gurla — 1. cijev 2. odvodni kanal za kišnicu
gustîrna — gustijerna nakapnica, cisterna
gŭvno — gumno 1. mjesto na kojem se mlati i vrši žito 2. mjesto u nekim selima gdje je na kamenom (plòšno guvno) guvnu sastajalište ljudi (npr. u Škripu)
ĩḡkartat — ožbukati, nabaciti žbuku
ĩḡkašträt se — ukliještiti se, zabiti se
ĩḡkuñovät, ĩḡkuñät — popločati, nabiti kamenje (na putu, dvoru, zidu, gomili...)
japjenica — vapnenica vapnenara
jirôndula — zasun na prozorima
jôpno — vapno
josik — tor, ograđen prostor za stoku, svinjac
kāla — mali, uski put
kalëta — mala kala, uski seoski put
kamara — kamara soba
kamarica — kamarica mala soba, sobica
kamarin — mala, postrana soba, sobičak
kāmenica — kamenica 1. kockasto kameno korito za ulje 2. kameno ulište
kanižela — duga, uska parcela, prolaz
kantinëla — daščica (na krovištu), prečka na ljestvama
kantun — 1. ugao, brid 2. kockasti kamen koji se ugrađuje u uglovnica 3. mjera uglaonog kamena 4. kut
kantîr — 1. kamen na kojem je naslonjen tāk pod bačvom 2. uspravljeni kamen na dušpirima vapnenare
kaštil — kaštel utvrda, zamak, kaštel
klesarija — klesarska radionica
kôgole — 1. put nabijen neobrađenim kamenom 2. neobrađen kamen za teracanje putova
kolnik — kolnik 1. kamenjem ugrađen put u vinogradu 2. zid od naslagana kamenja
krëmen — kremen 1. tvrdi kamen , 2. kamen za upaljač.
kôgole — 1. put nabijen neobrađenim kamenom 2. neobrađen kamen za teracanje putova
kogulät potarasati put oblucima
koliba — koliba potleušica, mala (poljska, dvorišna) kuća
kolōna — ukrasni stup potpornjak
kolovaja — usko zemljište na pristavama
konōba — konoba (vinski) podrum
konol — kanal, kanala 1. prokop za otjecanje vode , 2. oluk pod strehom
kontrōda — ulica, kala
kotorāta — četvrtasti otvor (s ljestvama) na podu (kuće)
krakūn — zasun
krôv — lit krov, krova pokrov kuće .
kūća — zgrada za stanovanje
kućišće — kućište mjesto za kuću , ruševina kuće
kujba — kupolasti završetak zdanja, kupola
kužina — kuhinja
kvadrëla — četvrtasti kamen izrađen s lica 'na puntu mlota' kojim su sagrađena pročelja mnogih otočkih kuća
laštra — prozorsko staklo
lavêl — (kameni) sudoper

lavurät — raditi
likadina — zadnji, tanki i ravni premaz cementom, vapnom, asfaltom...
livelat — dovesti u traženu (vodoravnu ili okomitu) ravninu
lōžà — ulaz u ograđeno zemljište
lužëra — 1. mali (primitivni) krovni svjetilnik 2. niša
mandrăc — zaštićen portić za čamce
manavöl — pomoćni radnik pri gradnji; zidarski nadničar
mašur — drveni ili limeni sud u obliku korita za prenošenje i presipavanje
matun — opeka
meja — međa 1. međa, međaš, granica 2. pristava koja pridržava zemlju na terasasto obrađivanom zemljištu 3. kamena ograda (put) u vinograd
mejōš — 1. međa, međaš 2. međašni kamen, mrgin
melò — 1. mjesto gdje se umiješa žbuka 2. žlica s dugom drškom kojom se miješa žbuka
měštar — 1. učitelj . 2. majstor
mezarija — 1. kamenje srednje veličine , 2. prag koji se podmeće ispod sredine bloka radi lakše manipulacije
mezarôla — drveni sud ispod tapuna na bačvi (oko 20 l)
mezarolin — mala mezarola (oko 5-10 l) Stav pol bačvu mezarolin ako teče (D). J 118.
mezomuröl — 1. stup potporanj; greda kao potporanj 2. pregrada
mir — zid, zidina
mirîna — stara razvalina, ruševina
mîrje — ruševina
mlačić — mali čekić
mlôt — mlat 1. bat, čekić, malj
mošùja — poljska kućica
motika — motika 1. alat za kopanje 2. širina motikinih krila kao mjera za dubinu 3. mjera površine koju težak može uskopati u jednom danu
mramor — mramor, izbrušeni kvalitetni (brački) kamen
mrgin — međašnji kamen
mùlan — ručka kojom se okreće gornji kamen na žrvnju
muligîn — pregradni zid od ožbukanih daščica
muräj — zid, zidina
napa — naprava nad kominom na dnu dimnjaka radi skupljanja dima
nerulin — daščica na prozorima i vratima koja dijeli dva komada stakla
ògrada — ograda 1. pregrada 2. ograđen prostor 3. čestica zemlje, parcela
pënula — drveni klinasti uložak za ravnanje kamenova pri gradnji
pêrgul — balkon
pergulôda — veliki balkon, odrina na terasi s kamenom ogradom
petrin — poljsko sklonište ugrađeno kamenom
petrarêz — kamenoklesar
pijaca/pjaca — pijaca/pjaca seoski trg
pijâca — naličje stijene
pila — vrsta kamenice pod drvenim tijeskom za vino
pilăstar — četvrtasti stup, nosač
pilaštrin — obrađeno četvrtasto kamenje za gradnju
pjôver — popločani slijev kojim teče kišnica i skuplja se u studenac
plakūn — oveća kamena ploča

plòča — ploča 1. plosnati kamen ravne površine 2. kameni stol na kojem se prodaje riba
pločjê — 1. plosnato kamenje 2. kameno gumno
plôjka — plojka 1. ploča , 2. stupica (za ptice, glodavce...)
plokâta — popločen prostor među kućama, popločen trg
plônà — prostor pod (drvenom) konstrukcijom krova
podîna — (samo kao toponim) zaravan na brdskom proplanku .
pojâta — 1. koliba 2. staja
polâča — kamena poljska kuća
polžuôr — prozor
ponâra — 1. otvor na krovu 2. (prozorska) niša
ponîstra — prozor
portêla/purtêla — otvor na prvom katu kojim se silazi u konobu
pôrtik — 1. pristupno stubište, trijem 2. predvorje
portûn — velika ulazna vrata
posaližât — popločati salizem
potaracât — sravniti, popločati, učiniti teracu
potlehušica — potleušica skromna prizemna kuća
prigadur — prekopni kanal
prigrada — pregrada pregradna stijenska, zid koji dijeli prostoriju
pristava — kameni potporanj u terasasto obrađivanim vinogradima
prkañ — fini žuti pijesak
prog — prag 1. greda s donje (i s gornje) strane vrata 2. dugi kvadarski kameni blok, dovratnik, nadvratnik, nadprozornik... 3. kamena greda, zaravan na bilu brda 4. kamena greda u moru, od koje počinje strma udubina
progadur — 1. prokopni kanal uz kraj puta 2. otvor blizu mora gdje se miješa slatka i slana voda
pulpurêla — nabacano veliko kamenje kao provizorij do izgradnje lukobrana
pustiña — pustinja 1. pustoš, pustina, pustinja 2. samostan na osami
raškajât — rastresti (npr. pločani krov, pločani naplav i si.)
raštêla, roštêla — rešetka
raštelôda — rešetkasta ograda
ravnat — ravnati, 1. slagati 2. činiti ravnom
saliz — 1. izdjelani kamen 30x30 cm kao ploča za popločavanje podova, konoba, putova ... 2. tlo popločeno salizima
savûra/ševûra — 1. sitno kamenje 2. balast
savurnôr — hrpa sitnog kamenja
skâle — stube, stepenice, lojtre
skalîna — stepenica, stuba, prečka na lojtrama
skalinoda — veliko (javno) stepenište
sklöp — sklop, sklopa 1. skladna, povezana cjelina 2. izdjelano kamenje koje se preklopima povezuje u gradnji
skûdal, skûdla — poprečna letva nad krovnim gredama
sîima — sljeme središnja krovna greda
sôha — soha veliki odeblji potporni viličasti kolac
sohornîce, sohornic — pl nav rašljasta soha na vanjskom rubu škafa (B).
sòmić — završni trokutasti dio zida na učelku kuće
stâgna — 1. širok seoski put 2. prošireni put u naselju

stazà — staza put, prtina, putić
stàža — vrsta daske kojom se zidovi ravnaju i liveliraju površine poda ili zida
stiñe — sfijenje kamenje
stôn — stanište, pastirska kuća s pomoćnim prostorijama, vrsta katuna
striha — streha dio krova koji prelazi zidove kuće
strùga — 1. otvor u ograđenom prostoru u toru, uz koji se muzu ovce 2. uski prolaz
Stûbal — ograđeni bunar s naplavom uz cjedilo
stubañàk — kameno postolje uz koje zapinju špice na ploki
stublìc — malo korito u škrapì
stûp — stup okomit potporanj
sulôr — 1. shod, terasa pred ulaznim vratima na gornjem podu do koje vode stepenice 2. terasa pred ulaznim vratima
svôd — svod, svoda, svedeni oblik zdanja
šaliž — V. => saliz.
šamatôrij/čimatuôrij — groblje oko crkve s ostalim prostorom => cimiterij
šerâj — kamen trapezoliko obrađen, koji se umeće po sredini gornjega praga
škaja — sitno kamenje, savura
škajat — 1. podmetnuti tanke pločice pod ploče na krovu koji prokišnjava 2. potplatiti kožom probušeni potplat na cipeli
škarpelin, škrapelin — kamenoklesar
škrijà — oštra pločasta stijena
škûdal — letvica iznad greda na krovu na koju se polože ploče ili kupe
škura — prozorski kapak
škvara — naprava kojom se mjeri je li što pod pravim kutom (u škvaru)
šölja — ravna ploča uz donji prag na prozoru
špatula — lopatica, dio zidarskog i ličilačkog alata
špigul — istak na kamenu, drvu... koji ulazi u odgovarajući utor i tako biva učvršćen
špuntât — 1. ugrubo obraditi kamen 2. obilježiti urezom kamen
štânât — rukohvat na stepeništu
štradun — široki put u mjestu
štroda — široki put u naselju
štròp — strop, plafon
štuk — 1. prozorski kit 2. žbuka (s plafona), štu-katura (u crkvi)
štukêta — tanka letvica
šûder — šoder zdrobljeno kamenje
šufit — tavan
taraca — terasa
tavêl — 1. (kameni) sudoper 2. keramička, kamena ili cementna pločica
tavela — cementna, kamena ili keramička pločica
teler — prozorski okvir u koji je umetnuto staklo
tèmej — temelj podloga, temelj
teza — mala pomoćna kućica
tinêl — blagavaonica, primaća soba, soba za svečaniye prigode
traje — teretna nosiljka u obliku sanduka s ručkama odsprijeda i otraga
tramezôl — uzdužna glavna krovna greda
trapanât — propuštati (tekućinu)
trêsa — poprečna daska/greda koja pridržava za nju pribijene daske

učelak — zabat kuće, pročelje zabata kuće
vrōca — mala vrata
vrōta — vrata 1. otvor na zidu, ogradi...
vrōtnica — okvir za vrata
zogôn — zagon prostor za domaće životinje u dvorištu
zōklōp — zaklop zavor, zasun
zōmēt — temelj, početak gradnje
žalvica — prsten na žrvnjima u koju se utakne mulan
žardin — džardin, džardina/đardin, đardina
žbolcūn — svornjak
žbukat — žbukati, premazati žbukom
žlib — žlijeb vrsta kanala, oluk

Types of land/geology

bubōn, — okruglasti kamen, kamena gromada
crjeničina — crvenica crvenica, crvena zemlja, črmanj
čarnica — crnica 1. humus, crnkasta zemlja
črjenica — zemlja crvenica, črmanj
fošol — graba, zaboje, brazda, lijeha
fracijun — granica katastarske općine
gandōj — manja udubina na kamenitoj obali (pri moru)
gārma — usjedlina poput špilje (uz more)
gladnica — zemlja loše kakvoće
gomila — gomila 1. nabacana hrpa kamenja 2. pretpovijesna gradina 3. pretpovijesni grob 4. kameni pregradni zid građen u mrtvo
grīpe — litica, hrid
grīža — litica, hrid
grōhot — kamenja, hrpe kamenja
grotām — gromade kamenja
grotōm — teren koji ima mnogo grota; kamenjar
jērula — 1. visoko ograđena lijeha (uza zid, oko stabla i si.) 2. lijeha (u vrtu) 3. malo zemlje u duguljastoj škrapu
ježa — lijeha
komp — 1. veliki nenaseljeni prostor 2. zemljište, prostor
kremeňāčina — tupinasta zemlja
krš — krš, krša 1. kameniti predio 2. zdrobljeno granje
kūčje — mnogo kamenih kukova na okupu
ledina — ledina ugar, neobrađena zemlja
mekota — mekota uzorana ledina
mekuš — mlada, zelena trava
mōča — 1. vlažna, natopljena zemlja 2. plodna zemlja na proplanku koja nije poduprta pristavom
močilo — vlažno, kaljužasto zemljište
piskūja — pjeskovita zemlja
plasa — čistina u šumi
plat — zaravan

plaža — plaža 1. šljunkasti predio uz more; kupalište 2. proplanci uz more (s južne strane otoka Brača)

plažarica — žuta kamenita zemlja po plažama

plemenščina — plemenština zemlja koja je bila zajednička cijelome rodu

plihuja — 1. škrt, oskudna zemlja 2. posjed oskudan zemljom

plôj — (samo kao toponim) proplanak uz more

plôjba — barica, nakupina vode

poje — polje 1. obradiva čestica 2. ravna udolina u kršu

pôla — litica

prisika — popriječna dolina

privala — strma udolina u svom nastanku

privôj — prijevoj, ulegnuće, sedlo, prijevoj

privôr — prevala, usedlina

prižba — sedlasta užina na rtu

prjûžina — jalovo, neplodno zemljište

prôcip — procijep pukotina u kamenu

propod — duboka ponikva u kršu

puzalo — 1. obronak na kojem klizi zemlja 2. mjesto za dječje igre

rashum — brdo na rasprodolju

rasoha — dolina na početku svojega razdvajanja .

ravanac — ravnica

rôt — rt, rta 1. uzvisina na sastavu dviju dolina 2. rt, usko izduženje kopna u more

sadro — zadjev, škrapa pod morem

skâla — hrid, kamena podina

slatina — vrelo pri moru s bočatom vodom

spjâža — oku otvoren prostor, čistina, ravna golet

starinâ, starine ugar, neobrađena zemlja

šepurina — izvor uz more

škrapa — škrapa, kršast, izlijebljen kamen

škrt — tanak, neplodan sloj zemlje

škuja — udubina u kamenu

štrika — pojas (zemlje)

šupurina — izvor uz more (ili u moru)

teraroša — zemlja crvenica, črmanj

trâp — iskrčena zemlja za sađenje

tufac — tufinasta zemlja

ûzdolica — uzdolica, staza koja vodi dolinom do njezina nastanka

ždrilò — ždrijelo klanac

GENERAL GLOSSARY (based on *Freudenreich*)

ala tedeska — tj. na njemački način građena kuća sa širokim zabatnim zidovima (Dalmacija, Istra).

argati — ležaji za stropne grede kao udupci ili konzole na zidu (Dalmacija).

armadura — skela za gradnju (Hrvatsko Primorje, Kastavština).

armir — oveća pravokutna udubina u zidu. Može se nalaziti u svakoj prostoriji, a drže se u njoj različiti predmeti, ponajviše staklenke s uljem, octom, vinom, rakijom i si. Često se zastire zavjesom (Dobrinj, Krk).

babak — kod pokrova žljebnjacima donji žljebnjak položen kao užljebina (Ogoljeli kras).

badža — otvor na krovu za odvod dima, s pokretnim poklopcem; (Ogoljeli kras).

balatura — natkrivena ili nenatkrivena terasa sa stepenicama, kojima se ulazi u kuću (Hrvatsko Primorje, Istra).

banak — klupa i radni stol (Pag); nisko ognjište.

barkun — dvokrilni prozor s okvirom od kamena, iznutra ustakljen, izvana drveni kapak (Pag).

bars — v. baras, brajda, li(je)ha, odrina, pergola.

baština — polja i pašnjaci udaljeni od sela.

batuda — tucanik, sitno rastućno kamenje, osobito za gradnju cesta.

bilig — srednjevjekovni golemi kameni spomeni na bogumilskim grobovima – klesarski ukrašeni (Dalmacija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska).

boj — kat, sprat (Dalmacija, Bosna).

bragijera — kliješta u krovu za razupiranje, vezanje i ukrućivanje ro-ženica, miloglavaca (Mljet).

bruška — šibra, mali kameni otpaci za punjenje sljubnica kod ziđa od kamena lomljenjaka (Kastavština).

bunja — 1. sklonište, obično kruznoga tlocrta, od kamena lomljenjaka nadstvođeno (poput košnice). V. čemer, jama, kašun, kalim, kućarica, kućica, močila, mogila, pol jarica, pudarica, trim (Ogoljeli kras); 2. udubina, rupa u zidu za golubove, ili u zemlji za zvjerke.

cokul — podnožje (Poljica).

čeljust — srednji poprečni vezni kamen kao okvir vrata (Poljica).

čemer, čemerica — 1. Pastirsko sklonište od kamena kruznog tlocrta; 2. luk u zidu (Ogoljeli kras).

čep — kamen zaglavljenjak u luku (Poljica).

fumar — dimnjak, **komin** (Hrvatsko primorje, Dalmacija).

gajfun — izbočeni zatvoreni prigradak u prvom katu kuće (Krk, Velebit)

garma — udubak u zidu (Pag).

glava — završetak dimnjaka s pokrovnom pločom.

gomila, gromila — kamene ograde polja i staza od naslaganog kamenja (Ogoljeli kras).

gromača, grumača — 1. ograde polja i staza od nasuho naslagana kamenja poput zida. Pri obrađivanju zemlje na Krasu odstranjuje se kamenje i slaže na granicu plodne zemlje – ili se nepravilno nabacuje na živu pećinu – ili se pomno slaže poput ogradnih zidova koji omeđuju obrađene čestice i terase (Ogoljeli kras).

gumno — taracani kružni prostor sa stupom u sredini za mlaćenje ili vršenje žita (Ogoljeli kras).

gurla — 1. limeni žlijeb; 2. grlo za odvod kišnice s balkona i terase (Olib, Dalmacija).

gustirna, gustijerna, gušterna — izgrađena sabirnica za kišnicu (Ogoljeli kras).

gubno — v. gubno (Mljet).

hramac — ovčarnik na Krasu (Punat, Krk).

hrbat — sljeme na krovu (Dalmacija).

jama — sklonište u polju kružnog tlocrta građeno od kamena lomljenjaka (Hvar, Korčula).

japije — kose gredice krovišta (Dalmacija).

japnenica — poljska peć za vapno, vapnenica (Kras).

japno — vapno (Kastavština, Hrvatsko primorje, Split).

jara — otvorena staja slamom pokrivena uz kuću ili uz mošunu, obično se u nju sprema sijeno i slama (Draga, Krk, Obrovac na Zrmanji).

kamenjara — kuća zidana kamenom lomljenjakom, neožbukana (Ogoljeli kras).

kanalica — žljebnjak, crijep; v. kupa, ilipci (Dalmacija).

kanat — 1. pašnjak ograđen suhim kamenim zidom (Ogoljeli kras); 2. kostur od greda za stijehe drvenih kuća.

kanata — proslava kad se kuća stavi pod krov (Ogoljeli kras).

kantun — raskršće, raskrsnica, ugao kuće, brid kamena (Kastavština, Hrvatsko primorje, Dalmacija).

kaštanjele — drvene konzole za usidrenje prozorskih kapaka iznutra (Pag).

kašun — 1. poljsko spremište kružnog tlocrta, pokriveno pločastim kamenom (Istra); 2. škrinja, kovčeg (Dalmacija).

katun — pastirski stan (u dinarskim planinama).

kava — kamenolom (Hrvatsko primorje, Dalmacija).

klačina — vapno (Mljet).

klak — mort (Ogoljeli kras).

klaka — vapno (Mljet).

klanjčić — uski prolaz među kamenim ogradama u polju (Kras).

klobučina — svod preko ulice (Dubrovnik).

komarda — 1. pastirski stan, poljska kućica; v. mrgar, hranac, (Krk); 2. mala drvena kućica za prodaju živeža (Mljet).

komin — 1. kuhinja (Dubrovnik); 2. ognjište i dimnjak (Dalmacija).

komojstra — lanac o kojemu visi kotao nad otvorenim ognjištem (Krk).

komoštra — komojstra, komoštrača, verugi (Hrvatsko primorje, Dalmacija).

konak — stan (Pag).

konalica — crijep - žljebnjak (Dalmacija).

kondut — nužnik (Dalmacija).

kono — kameni žlijeb, kao glavni vijenac na okapu krova, ugrađen na kamene konzole v. slijevac (Ogoljeli kras).

konoba — podrum, spremište hrane, alata i slično (Ogoljeli kras).

korte — kortile ulaz kroz predvrt u kuću, s pergolom (Orebić).

kosar — primitivna staja od pletera za sitnu stoku (Ogoljeli kras).

krov — 1. **jednostrešni** (tehnički izraz), tj. samo s jednom kosinom: na jednu vodu (Ogoljeli kras); 2. **na dvije vode** — dvostrešni krov, krov na lastavicu (Plitvice, Ogoljeli kras); 3. **na jednu vodu** — v. krov 2. jednostrešni (Ogoljeli kras); 4. **na lastavicu** — dvostrešni krov, krov na dvije vode (Ogoljeli kras); 5. **skošeni** (tehnički izraz) tj. sa četiri strehe ili sa četiri kose površine, fermar (Markovac — Metković); 6. **s pajantama** (tehnički izraz) tj. krovna konstrukcija s klještim što vežu parove roženica: bragijera, pajante (Mljet); klješta (Mljet).

krušna peć — sa zidanim svodom od kamena ili od opeke. Prema klimatskim i lokalnim okolnostima gradi se uglavnom: 1. u kuhinji uz otvoreno ognjište; (Ogoljeli kras); 2. da se spriječi prekomjerno ugrijavanje kuhinje, gradi se kao izbočak izvan zgrade, a loži se otvorom

zjedo iz kuhinje (Ogoljeli kras); 3. u katnicama gradi se krušna peć kao izbočak u katu na kamenim konzolama, a loži se iz kuhinje (Ogoljeli kras).

kućarica — sklonište u polju kružnog tlocrta građeno od kamena lomljenjaka.

kućica — bunja (Otok Brač).

kućište — potkućnica, zemljište na kome je sagrađena kuća; v. dvorno mjesto, podvornica.

kunturata — četverokutni otvor u podu za silaženje u konobu (Krk) a.

kupa — žljebnjak, v. kanalica, konalica (Ogoljeli kras).

kužina — kuhinja (Dalmacija); v. valrenica, ugljenica, ognjenica (Bukovica, Ravni kotari, Dalmacija).

lašćaduri — kovani prihvatnici na vratnim krilima (Ogoljeli kras).

lavel — praonik (Dalmacija).

laz — 1. uski otvoreni prolaz u zidu gromače kroz koji može proći čovjek a ne može stoka (Krk); 2. laz pričalnic, prolaz za kola ili stoku kroza kamenu ogradu, zatvara se letvenim vratima (Krk); 3. laz dračan zatvara se dračinom i granjem (Vodice).

laznik — bočni kamen koji zatvara prolaz laz (Krk, Vodice).

ledenica — ponor u kojem se dugo zadržava snijeg i led (Ogoljeli kras).

lijenka — vodoravna letva ili grana na odrini po kojoj se vije loza (Ogoljeli kras).

lijepiti — ožbukati (Dalmatinska zagora).

lubnjača — koliba od kolja, pokrivena lubum tj. sirovom korom mlada drveta, na pr. lipe (Ogoljeli kras).

lučnjak — dio pastirskog stana, za jagnjad poslije lučenja od ovaca (Dalmacija).

ljutac — kamen lomljenjak, vapnenac s Krasa (Plitvička jezera, Ogoljeli kras).

macola — veliki željezni bat koji osim ostaloga – služi i za razbijanje kamena (Krk, Dalmacija).

magara — izba, konoba (Šibenik).

marangun — drvodjelja, stolar (Krk, Dalmacija).

martelina — zidarski čekić (Dobrinj, Krk).

matun — opeka (Dalmacija).

međa — niski zidovi među parcelama, zidani na suho kao oznaka posjeda (Dalmacija).

mednica — kuća sa zidom od kamena lomljenjaka na suho zidanom kao međa. (Mljet).

mejaši — niski zidovi među parcelama, označavaju posjed (Dalmacija, Hrvatsko zagorje).

melta — vapneni mort (Ogoljeli kras).

merina — 1. staja (Hvar); 2. zidina, zidine, mir, mirina, mirin (Hrvatsko primorje, Dalmacija).

meska — nabijač, njime se u vinogradima otoka Hvara, miješa grožđe u mast (mošt) da bi se iz vinograda u mješinama prenijelo u selo do prešnice (Otok Hvar).

mir — zid (Hrvatsko primorje, Dalmacija).

mirina — zidina, isto što i mir, merina (Kastavština, Dalmacija).

mitoglavci — roženica (Mljet).

močila — spremište u polju (Dubrovnik).

mogila — bunja (Dračevo Polje — Šibenik).

mošuna — staja za ovce od suhozida pokrov od trstike ili slame (Krk, Pag, Rab).

mošunišće — mjesto gdje je stajala mošuna (Krk, Rab, Pag).

mramor — (mramorovi) kameni spomen na grobovima (Dalmacija, Bosna, Hercegovina).

mravun — stolar (Pag).

mrGAR — ovčarnik na krasu, dvorište ograđeno mrgarićima (Krk, Pag).

mrgarić — ograđeni dio mrgara za striženje ovaca (Krk).

mrtvi mir — zid od kamena lomljenjaka bez veznog materijala, morta (Ogoljeli kras).

mul — lukobran; mulić (Dalmacija).

mužar — prostor za muženje ovaca u mrgaru (Krk).

napa — natkrovlje iznad ognjišta kao sabirница za odvod dima u dimnjak (Ogoljeli kras, Dalmacija).

naplov — taracana površina na kojoj se sabire i s koje otječe kišnica u cisternu (Ogoljeli kras).

nebo — ožbukani strop (Poljica).

nogostup — prijelaz kamenima položenim u korito bujica, potoka ili rijeka (Dalmatinska zagora, Velebit).

obor — ograda (Pag).

očeti — petlja od željeza ugrađena u kameni dovratnik ili u doprozornik ili u zid (Ogoljeli kras).

odrina — sjenica, baras, bars, pergola s poprečnim motkama lijenkama koje počivaju na stupovima sohama (Ogoljeli kras).

oganj — ognjište (Pag, Brač).

ognjenica — kuhinja s otvorenim ognjištem (Ravni Kotari).

ognjište — mjesto s otvorenom vatrom za kuhanje (Ogoljeli kras).

ogradice — niski kameni suhozidovi oko parcela plodne zemlje (Ogoljeli kras).

ošit — tanki razdjelni zid od trstike ili šiblja, ožbukan (Krk, Pag).

ošit od pirakot — tanki razdjelni zid od sjekomično ugrađene opeke (Pag).

ozublje — završni red kamena sa slojem trnja na ogradnim suhozidovima gromačama (Cres).

palac — kuća ma kako malena bila, ako su joj zidovi mortom i vapnom građeni, a ne na suho (Dalmatinska zagora).

pared — tanki razdjelni zid od trstike ili šiblja, ožbukan; (Krk, Pag).

pasika — udubak u podu konobe za sabiranje vode, oko 30 cm promjera, a oko 20 cm dubok (Trogir).

pergola — pergula, lagani kostur sjenice po kojoj se penje loza (Dalmacija).

pilo — praonik (Dubrovnik).

planja — nazidnica, podložna stropna greda, leži na zubovima, argatima (Mljet, Dalmacija).

pločarica, pločata kuća — kuća s pokrovom od kamenih ploča (Ogoljeli kras).

polača — polata, seoska kamena kuća, pokrivena pločama (zadružnih obitelji) uz glavnu kuću kao zdanje za goste ili za članove zadruge.

poljarica — spremište u poljima kružnog tlocrta od kamena lomljenjaka (Ogoljeli kras).

ponara — udubak u zidu (Dalmacija).

ponistra — prozor (Dalmacija).

potkupije — potkupe, tavan tj. prostor ispod kupa (Južna Dalmacija).

potleušica — prizemnica, pozemljuša, prizemljuša (Južna Dalmacija).

površnica — podrožnica pod sljemenom (hrptom) krova (Južna Dalmacija).

pozemljuša — prizemnica, prizemljuša, potleušnica (Južna Dalmacija).

prag (pragovi) — komadi kamena, tvore dovratnik tj. gornji i donji prag, te prag od live i desne bande (Južna Dalmacija).

preša — tijesak za mljevenje maslina (Krk, Dalmacija).

pretin — tanki zid od pletera koji jednu prostoriju dijeli u dvije (Krk).

pretinit — pregraditi, razdijeliti prostoriju tankim zidom – opekam ili pleterom. Takav se zid zove pretin ili pared (Krk).

prezid — potporni suhozid za terase u poljima i vinogradima, Ogoljeli kras).

pritresati — kućice sa zidovima na suho građenim – kad su jako začađene ili su premale – sruše se pa se obnavljaju starim kamenom uz dodatak novog poput crijepa na krovu koji se pretresa ili prepokriva (Dalmatinska Zagora).

pucal — kameno grlo cisterne (Dubrovnik).

puco — grlo cisterna od kamena (Kotor).

pudarica — sklonište od neobrađenog kamena u polju, kružnog tlocrta; v. bunja.

punta — 1. dulja motka kojom se izvana učvrste prozorski kapci; 2. dio sela sa stajama za blago u zimi (ljeti je blago u planini na kanatima, konacima, tj. pašnjacima udaljenim od sela) (Pag, Velebit).

puntarol — željezni šiljak za obradbu kamena (Krk)

rebalt — drvena ograda za kamene stepenice s prihvatnikom (Pag).

repar — niski ogradni zid terasa, balatura, solara – služi kao klupa (Dalmacija).

rime — (rimice) – letve za žljebnjake pokrova (Ogoljeli kras).

rogovi — kose gredice krovišta; rogi (Velebit); mitoglavci, japije (Mljet).

roženice — 1. položene kose gredice krova (Velebit, Mljet).

sija — mjesto na obali gdje ljudi sjede da se porazgovore (Dalmacija).

skale — skaline, skale, stepenice (Ogoljeli kras).

slijevac — kameni žljeb, glavni vijenac na okapu krova, ugrađen na kamene konzole (zubove), sabire kišnicu i odvodi je u cisternu (Ogoljeli kras).

solar — mala terasa pred ulazom u kuću (Mljet).

staje — dvije debele paralelno postavljene grede na kojima u konobi počivaju bačve (Dobrinj - Krk).

stan — 1. potleušica, nastamba pastira, na pašnjacima u planini (Ogoljeli kras); 2. gospodarska podružnica sela za izradbu sira (Pag)

stazuni — letvice za žbuku koso pribijene na stijenu (Pag); v. kolenika.

stećak — sredovječni golemi kameni spomen na grobovima — klesarski ukrašen (Dalmacija, Bosna, Hercegovina); v. bilig (biljeg), kam (kamen), mramor (mramorovi).

striha — mala streha nad prozorom protiv osunča-nja (striha nad barkunom) od kamenih ploča ili od žljebnjaka (Pag).

suhi zid — zid od kamena lomljenjaka zidan na suho tj. bez morta. (Ogoljeli kras).

sular — mala terasa pred ulazom u kuću (Mljet).

sušica — građeno u sušicu tj. ziđem od kamena lomljenjaka na suho (Ogoljeli kras)

sante — zabat (Markovac — Metković).

šegac na puntu — ručna pila (Pag).

ševar — 1. ševr, sevar slama za pokrov krova. 2. trstika, pokrov trstikom (Vrgorac, Dalmacija).

šimla — daščica za pokrov krovova (Pag).

šimlatica — kućica pokrivena sindrom (Pag).

skale — stube (skale na prvi pod = stube na prvi kat) (Ogoljeli kras)

skip — korito za prenašanje građevnog materijala (Šibenik).

škrapa — 1. kamen lomljenjak kakav se nalazi na krasu; 2. rupe, otvori, mali ponori, bezdani u živcu kamenu (Ogoljeli kras).

škril — kamena ploča, prirodna ili obrađena (Dobrinj - Krk).

škrilje — komadi kamena lomljenjaka (Ogoljeli kras)

škuri — vanjski puni daščani kapci bez otvora, na prozoru (Dalmacija, Hrvatsko primorje).

šmur — (šmurić), drvena ili limena posuda za prijenos zemlje (Dalmacija).

štuk — žbukani strop, nebo (Pag).

šufit — tavan, potkrovlje (Hrvatsko primorje, Dalmacija).

tabula — kamena ploča za pokrov (Ogoljeli kras).

taraca — terasa (Dubrovnik).

teza — sjenica kružnog tlocrta za ovce (Ravni Kotari) sa zidom od kamena lomljenjaka visokim oko 130 cm, s otvorima za zračenje. U sredini teze ugrađena je osovljena soha – kod velikih teza i četiri sohe – kojima se podupire pokrov od šiba, i grana s lišćem radi sjene i hladovine. Vrata od kolja vezanog gužvom.

tinel — linjal, najbolja soba za dnevni boravak (Dalmacija).

toč — (toš), prostorija i postrojenje za gnječenje i tiještenje maslina (Ogoljeli kras).

tor — 1. staja za ovce, građena na suho od kamena (Ogoljeli kras); 2. zaokruženi prostor za stoku, pokriven grmom tj. šibljem s lišćem zatvoren lisom, (vratima) (Velebit).

trim — sklonište u polju kružnog tlocrta od kamena lomljenjaka (Hvar).

turanj — tijesak za grožđe (Hvar).

vapnenica — poljska peć za pečenje vapna (Ogoljeli kras).

volat — luk ispod balature za ulaz u konobu (Hrvatsko primorje, Dalmacija).

vratnice — priklesani kameni dovratnik, ali i vratna krila (Poljica).

zatoka — vrata za vađenje, postavljena u kamenom suhozidu (Krk).

zid — ziđe od kamena lomljenjaka s meltom, bez melte nije zid nego sušica (Mljet).

zid na suho — zid od kamena lomljenjaka, bez veznog materijala; (Ogoljeli kras).

žile — vodoravne roženice na krovu za pokrivanje kamenim pločama ili žljebnjacima (Mljet).

živac — tvrda cjelovita kamena pećina (Ogoljeli kras).

Herzegovina

avlija — dvorište
basamak — stuba,
bigar — sedimentna šupljikava stijena uz vodu
bilac — vrsta vapnenca
breča — klastična sedimentna stijena, kršnik
brina — provalija ili draga u kršu
bunja — rupa za gašeno vapno
campin — alatka slična krampu
civare — drvena nosiljka za kamenje
čatrnja — cisterna za vodu
čapadur — dlijeto za odvajanje kamenih ploča
čemerjenje — zidanje svodova
čošak — vanjski ili unutarnji ugao kuće,
ćurak — kamen koji stoji (ćuri) na zemlji
duvar (tur.) — zid
gabro — vrsta crnoga vulkanskog kamena
ganjak — hodnik
gradac — vrsta kamena
izba — podrum
jablanit — građevinski kamen
jara — štala
kalcit — mineral kalcijeva karbonata
kaldurma (tur.) — kameno popločanje
kamen — prirodno, ručno, strojno ili eksplozivno odvaljeni komad stijene
kamenar — obrađivač kamena
kamenica — udubina u kamenu
kamenolom — ležište kamena
kantinela (rom.) — letva za krov
karnica (rom.) — domaća žbuka
klačina (rom.) — vapnenica
klak (rom.) — vapno
kljenak — vrsta kamena
krov na dvi vode — dvostrešni krov
krov na jednu vodu — jednostrešni krov
kuk — velika stijena
kužina — kuhinja
lapis (rom.) — zidarska olovka
lapor — sedimentna stijena od kalcita i gline
lastavica — trkutasti bočni zid na koji se oslanja krovšte
lipovit — kamen iz lipovice
maca (rom.) — teški čekić
macola (rom.) — klesarski čekić
majdan — kamenolom
mala (mahala, tur.) — zaselak

mašklin — trnokop, kramp
meljta — vapneni mort
mertek — krovna greda
miljevina — sitnozrnasti vapnenac
mistrija (rom.) — zidarska žlica
na jedan boj — prizemnica
na dva boja — dvokatnica
na jednu ruku — zidovi s izradom samo jednoga lica
na dvi ruke — zidovi s izradom oba lica
naplov — krov za skupljanje kišnice za cisternu
nastrešnica — nadstrešnica, zaklon iznad vrata ili prozora
odlito — klesarski pribor
okamina — fosil
osoje — vrsta kamena
piljak — kamenčić
pločara — kuća s pločastim krovom
pločasti vapnenac
plova — tanak plosnat kamen
poduminta — temelj
pojata — štala
pola — litica
pitorak — ograđeni nenatkriveni prostor
pržina — sitan šljunak za gradnju
rujan — vrsta kamena
sedra — porozni travertin od kalcita
sig — rječna ili pećinska tvorevina
sivac — vrsta vapnenca
slivac — kameni žlijeb za odvod vode
solar — (rom.), terasa okrenuta prema suncu
somić — zabat kuće
sopa (tur.) — kamena klupa
stina — kamena gromada
stupa — naprava za pranje sukna i vune
suvozdina — suhozid
šaloš — spremište za kukuruz i žito
šamatorje (rom.) — groblje
škalja (rom.) — sitniji kamen
škatula (rom.) — kutija
škriljac — sedimentna stijena
špica (germ.) — željezni klin
štrika — krovna letva
tavanjača — greda na tavanu
tenelija — vrsta kamena (mostar)
tokmak (tur.) — teški veliki čekić
trapanj (tal.) — veliko dlijeto za bušenje rupa
vaca — vacada, blokovi za gradnju, klesanci
vangla (germ.) — zidarska zdjela

vapnenac — kamen CaCO_3
vinčanica — greda u sastavu krova
vinklo (germ.) — kutomjer
zid na bunju — zid zidan ispupčenim vacama
zubača — oruđe za obradu kamena
živac — nepomičan kamen

Limestone as the common denominator of natural and cultural heritage
along the karstified part of the Adriatic coast

